

4. Η ΣΥΓΚΡΟΤΗΣΗ ΤΗΣ ΑΘΗΝΑΪΚΗΣ ΚΟΙΝΩΝΙΑΣ

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ ΖΩΗ

➤ Ποιες κοινωνικές ομάδες αποτελούν τον πληθυσμό της Αθήνας τον 5ο αι. π.Χ.;

α. Αθηναίοι πολίτες

- Κατά τον 5ο αι. π.Χ. υπήρχαν στην **Αθήνα** τρεις μεγάλες κοινωνικές ομάδες:

Οι Αθηναίοι πολίτες,

οι μέτοικοι,

οι δούλοι.

Η ΔΙΑΙΡΕΣΗ ΤΟΥ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ ΤΗΣ ΑΤΤΙΚΗΣ ΣΕ ΤΑΞΕΙΣ

**Οι Αθηναίοι πολίτες
~120.000**

❖ Ήταν η μοναδική κυρίαρχη δύναμη στην πόλη. Από αυτούς πήγαζε κάθε εξουσία.

❖ Κατάγονταν από πατέρα και μητέρα Αθηναίους.

❖ Μόνο αυτοί είχαν το δικαίωμα συμμετοχής στις εργασίες της Εκκλησίας του Δήμου.

❖ Είχαν τα ίδια δικαιώματα, ήταν ίσοι απέναντι στους νόμους (ισονομία).

**Οι Μέτοικοι
~50.000**

❖ Ήταν πολίτες άλλων ελληνικών πόλεων

❖ Είχαν εγκατασταθεί στην Αθήνα εξαιτίας της μεγάλης οικονομικής και πολιτιστικής ανάπτυξης που παρουσίαζε η πόλη.

❖ Η κύρια ασχολία τους ήταν το εμπόριο – βιοτεχνία.

❖ Πλήρωναν το μετοίκιον, έναν ειδικό φόρο παραμονής στην πόλη.

**Οι Δούλοι
~200.000**

❖ Ήταν η πλειονότητα του πληθυσμού της Αθήνας / ~ 200.000 την εποχή του Περικλή.

❖ Η προέλευσή τους:

1. αιχμάλωτοι πολέμου
2. αγορασμένοι σε δουλοπάζαρα
3. παιδιά δούλων

❖ Η απασχόληση των δούλων:

1. Ιδωτικοί δούλοι:

- υπηρέτες σε αθηναϊκά σπίτια ή στους αγρούς (οικέτες – αγρότες...)
- οι μορφωμένοι δούλοι εκτελούσαν και χρέη παιδαγωγού σε σπίτια πλούσιων Αθηναίων.

2. Κρατικοί δούλοι: δεσμοφύλακες, λογιστές, αστυνόμοι ή εργάτες σε κρατικές υπηρεσίες

❖ Πώς αντιμετώπιζε η αθηναϊκή κοινωνία τους δούλους:

- ✓ με στοργή σχεδόν στο σύνολό της
- ✓ η κάθε οικογένεια, που τους είχε στην υπηρεσία της, τους θεωρούσε μέλη της.

➤ Ποιοι από τους κατοίκους είχαν το δικαίωμα του Αθηναίου πολίτη;

Ήταν όσοι κατάγονταν
από πατέρα και
μητέρα Αθηναίους.

Από αυτούς πηγαζε
κάθε εξουσία.

Είχαν τα ίδια
δικαιώματα απέναντι
στους νόμους.

Αυτοί αποκλειστικά
συμμετείχαν στην
Εκκλησία του Δήμου.

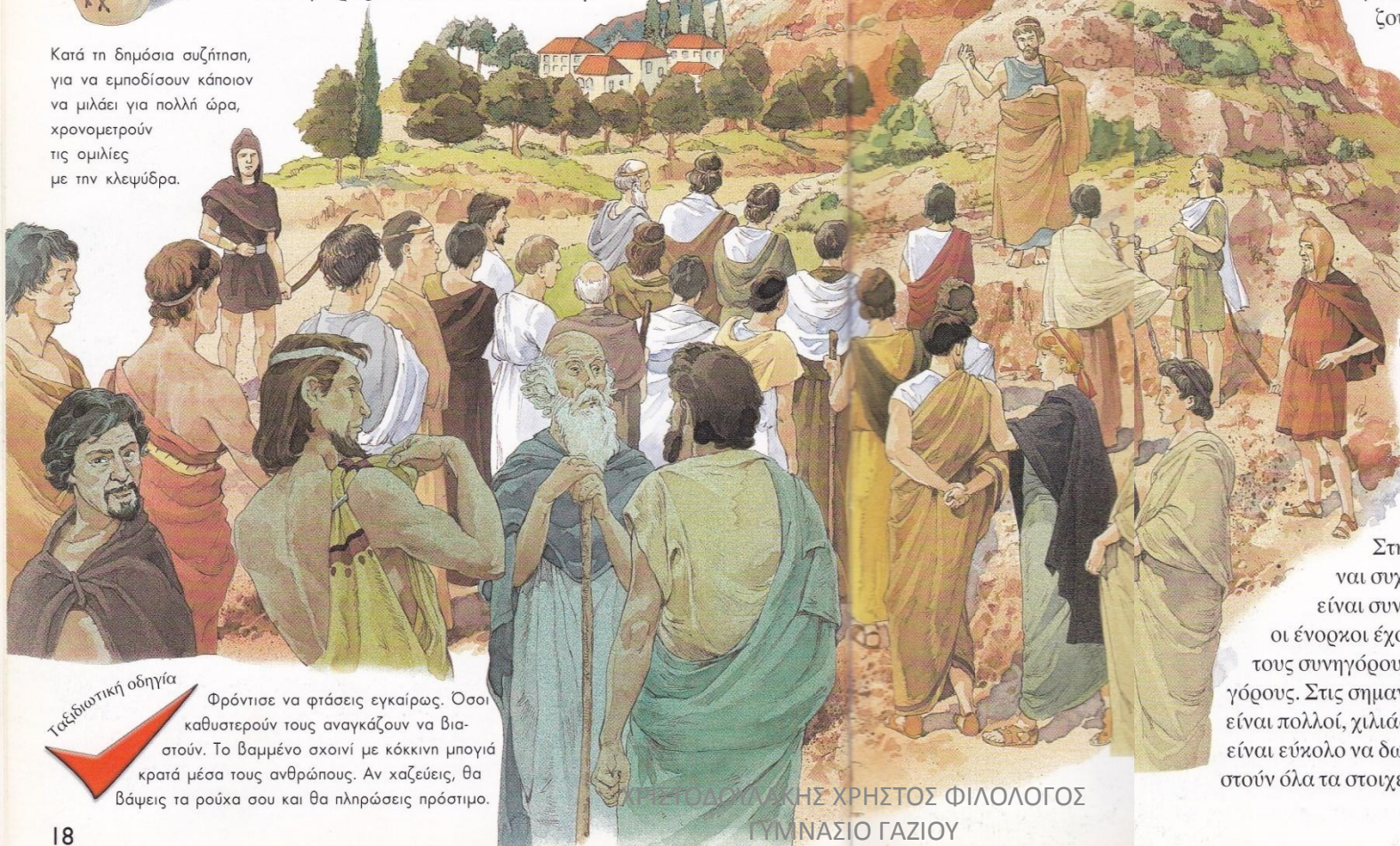

Η Εκκλησία του Δήμου

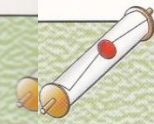
Το δημοκρατικό πολίτευμα της Αθήνας επιτρέπει σε κάθε πολίτη της να έχει λόγο στη διακυβέρνηση της πόλης. Τα σημαντικά θέματα συζητούνται και αποφασίζονται στην Εκκλησία του Δήμου, στις πλαγιές της Πνύκας, κάθε 9 περίπου ημέρες. Τουλάχιστον 6.000 πολίτες παίρνουν μέρος σε κάθε συνέλευση.

Κατά τη δημόσια συζήτηση, για να εμποδίσουν κάποιον να μιλάει για πολλή ώρα, χρονομετρούν τις ομιλίες με την κλεψύδρα.

Φρόντισε να φτάσεις εγκαίρως. Όσο καθυστερούν τους αναγκάζουν να διαστούν. Το βαμμένο σκοινί με κόκκινη μογοδιά κρατά μέσα τους ανθρώπους. Αν χαζεύεις, θα βάψεις τα ρούχα σου και θα πληρώσεις πρόστιμο.

Οι γυναίκες και οι δούλοι δεν επιτρέπεται να μιλούν ή να ψηφίζουν στην Εκκλησία του Δήμου.

Εκλεγμένες επιτροπές διαχειρίζονται τις καθημερινές υποθέσεις της πόλης, όπως τη συλλογή φόρων.

Οι λόγοι μπορεί να είναι πολύ διασκεδαστικοί και οι ομιλητές πειράζουν συχνά ο ένας τον άλλον.

Αν και ο καθένας έχει δικαίωμα λόγου, λίγοι μόνο, οι πολύ μορφωμένοι, τολμούν να το ασκήσουν. Οι αντίπαλοι ομιλητές χλευάζουν ο ένας τον άλλο και προσπαθούν να πείσουν τον κόσμο ότι οι ιδέες τους είναι σωστότερες. Δούλοι τοξότες διατηρούν την τάξη, όταν η συζήτηση πάρει άσχημη τροπή. Αφού το θέμα συζητηθεί διεξοδικά, οι πολίτες ψηφίζουν με ανάταση του χεριού.

Οι ένορκοι ψηφίζουν ρίχνοντας μέσα σε ένα κουτί ένα χάλκινο σφαιρίδιο με μια τρύπα στη μέση (ένοκος) ή χωρίς (αθώς). Κρατώντας το ανάμεσα στο δείκτη και τον αντίχειρα, εμποδίζουν τους άλλους να δουν τι ψηφισαν.

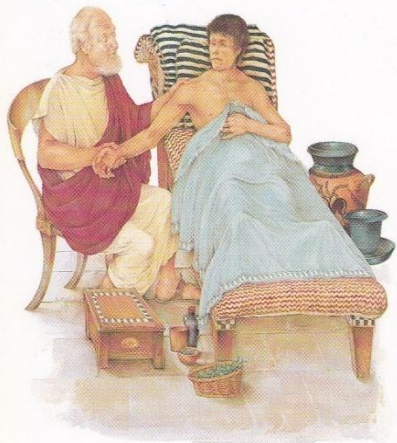
Στην Αθήνα η ατμόσφαιρα είναι συχνά τεταμένη στις δίκες, που είναι συνήθως θορυβώδεις, καθώς οι ένορκοι έχουν δικαίωμα να ρωτούν τους συνηγόρους υπεράσπισης ή τους κατηγορούς. Στις σημαντικές υποθέσεις οι ένορκοι είναι πολλοί, χιλιάδες καμιά φορά. Έτσι δεν είναι εύκολο να δωροδοκηθούν. Αφού εξεταστούν όλα τα στοιχεία, οι ένορκοι ψηφίζουν.

✓ Οδηγός επιβίωσης

Οι επισκέπτες της αρχαίας Ελλάδας ίσως δυσκολευτούν στα ταξίδια τους λόγω του μεγάλου ανταγωνισμού ανάμεσα στις διάφορες πόλεις-κράτη. Αν και οι Έλληνες πιστεύουν στην ανωτερότητα του πολιτισμού τους, επιφυλάσσουν μια θαυμάσια φιλοξενία για τους ξένους. Πρόσεξε, όμως, αυτοί που θεωρούνται βάρβαροι καταλήγουν δούλοι!

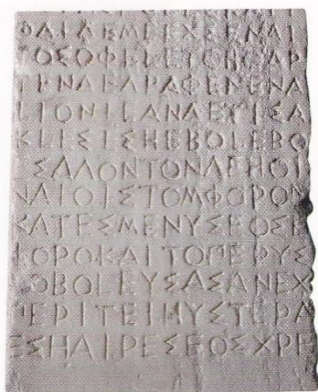
Υγεία

Η φροντίδα της υγείας στην αρχαία Ελλάδα είναι πολύ εξελιγμένη. Αν για κάποιο λόγο επισκεφτείς ένα γιατρό, θα σε ρωτήσει τι συμπτώματα έχεις, τι τρως και αν ασκείσαι. Αφού σου γράψει όλες τις σχετικές πληροφορίες, θα σου συστήσει μια βοτανοθεραπεία. Η υγεία θεωρείται το μεγαλύτερο δώρο των θεών στον άνθρωπο.

Οι Έλληνες γιατροί είναι καλοντυμένοι, πρόσκαροι και έχουν πολλές γνώσεις. Ένας γιατρός, ο Ιπποκράτης από την Κω, κατέγραψε τις μεθόδους που πρέπει να ακολουθεί ένας γιατρός.

Διοίκηση

Ο περισσότεροι Έλληνες μαθαίνουν γραφή και ανάγνωση. Το μελάνι φτιάχνεται από καπνιά ή το παίρνουν από τις σουπιές. Για χαρτί χρησιμοποιούν φλούδα δέντρου ή πάπυρο. Πολλοί τοίχοι έχουν χαραγμένες επιγραφές.

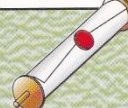
Τα κυριότερα νομίσματα είναι ο οβολός και η δραχμή (αξίζει 6 οβολούς περίπου). Οι επισκέπτες γρήγορα θα εξοικειωθούν με το μισό οβολό, τον οβολό, τη δραχμή, το δίδραχμο και το τετράδραχμο. Οι Αθηναίοι κερδίζουν περίπου μισή δραχμή την ημέρα. Οι μονάδες μήκους είναι ο δάκτυλος και ο πους (πόδι).

ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΑΚΗΣ ΧΡΗΣΤΟΣ ΦΙΛΟΛΟΓΟΣ
ΓΥΜΝΑΣΙΟ ΓΑΖΙΟΥ

Όσοι είναι κάτω των 30 χρόνων δε θεωρούνται ενήλικες στην αρχαία Ελλάδα.

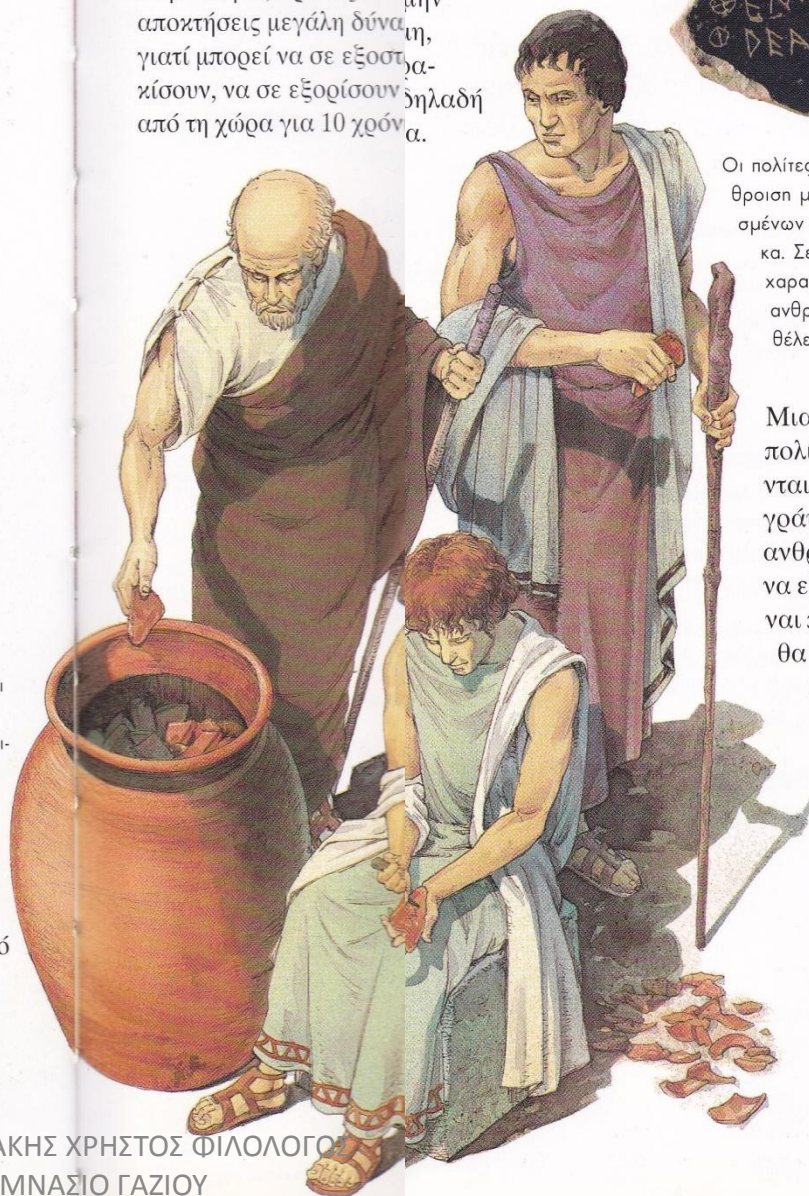

Οι δούλοι δεν επιτρέπεται να χρησιμοποιούν το όνομά τους. Οι αφέντες τους έχουν δικαίωμα να τους το αλλάζουν.

Συνήθως στην Αθήνα χρησιμοποιούν τους δούλους για να επιβάλλουν την τάξη.

Αν σχεδιάζεις να μείνεις στην Αθήνα, πρόσεξε να αποκτήσεις μεγάλη δύναμη, γιατί μπορεί να σε εξορίσουν από τη χώρα για 10 χρόνια.

Οι πολίτες φέρνουν στη συνάθροιση μικρά κομμάτια σπασμένων κεραμικών, τα όστρακα. Σε κάθε όστρακο είναι χαραγμένο το όνομα του ανθρώπου που ο πολίτης θέλει να εξοστρακίσει.

Μια φορά το χρόνο οι πολίτες συγκεντρώνονται και καλούνται να γράψουν το όνομα του ανθρώπου που θέλουν να εξορίσουν. Αν είναι πολλοί αυτοί που θα γράψουν το όνομα του ίδιου ανθρώπου, εξοστρακίζεται.

➤ Τι γνωρίζετε για τους μέτοικους στην Αρχαία Αθήνα;

β. Μέτοικοι

Ήταν πολίτες άλλων ελληνικών πόλεων που είχαν εγκατασταθεί στην Αθήνα.

Ασχολούνταν κυρίως με το εμπόριο.

Πλήρωναν ειδικό φόρο για την άδεια παραμονής τους, το μετοικίζον.

Η ΣΠΟΥΔΑΙΟΤΗΤΑ ΤΩΝ ΜΕΤΟΙΚΩΝ

Πρέπει να υπάρχει ειδική μέριμνα για τους μετοίκους, γιατί η πρόσοδος αυτή μου φαίνεται πως καταλέγεται στις καλύτερες, επειδή οι μέτοικοι συντηρούνται οι ίδιοι και προσφέρουν πολλές ωφέλειες στην πόλη, χωρίς να παίρνουν μισθό, αντίθετα καταβάλλουν το μετοίκιον. Νομίζω πως επαρκής μέριμνα είναι τούτη, να αφαιρέσουμε όσα, χωρίς να ωφελούν καθόλου την πόλη, δίνουν την εντύπωση πως ντροπιάζουν τους μετοίκους.

Ξενοφών, Πόροι, ΙΙ, 1 (μετ. Α. Παπαγεωργίου)

➤ Τι γνωρίζετε για την προέλευση και την εργασία των δούλων;

γ. Δούλοι

- Οι δούλοι αποτελούσαν την **πλειονότητα** του πληθυσμού της Αθήνας (200.000).

Προέλευση:

αιχμάλωτοι
πολέμου

αγορασμένοι στα
δουλοπάζαρα

παιδιά δούλων

➤ Εργάζονταν:

ως υπηρέτες στα αθηναϊκά σπίτια ή τους αγρούς,

σε κρατικές υπηρεσίες ως δεσμοφύλακες, λογιστές,
αστυνόμοι ή εργάτες,

ως παιδαγωγοί σε σπίτια πλουσίων Αθηναίων
(μορφωμένοι δούλοι),

Γενικά, η αθηναϊκή κοινωνία συμπεριφέρονταν
καλά στους δούλους.

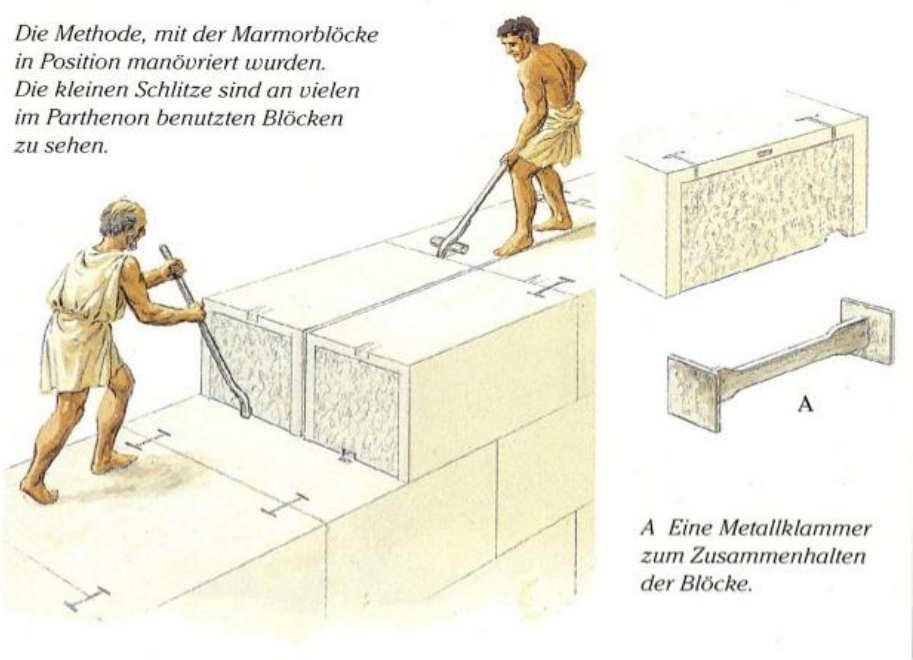
«Ο ΘΕΣΜΟΣ ΤΗΣ ΔΟΥΛΕΙΑΣ ΕΙΝΑΙ ΔΙΚΑΙΟΣ»

- Μερικοί ισχυρίζονται ότι η δουλεία δεν είναι έργο της δικαιοσύνης, αλλά της βίας. Η οικογένεια, για να είναι πλήρης, οφείλει να αποτελείται από άτομα ελεύθερα και δούλους. Πράγματι, η περιουσία αποτελεί αναπόσπαστο τμήμα της οικογένειας, γιατί χωρίς τα αναγκαία αντικείμενα είναι αδύνατον να ζήσεις. Δεν μπορούμε να φανταστούμε οικογένεια χωρίς ορισμένα βοηθητικά εργαλεία. Ανάμεσα στα εργαλεία, άλλα είναι άψυχα και άλλα έμψυχα. Ο δούλος είναι ένα εργαλείο έμψυχο. Εάν κάθε εργαλείο μπορούσε, με μια απλή εντολή, να εκτελέσει μόνο του μια εργασία, τότε ο κύριος δε θα χρειαζόταν τους δούλους. Χρήσιμη για τους ίδιους τους δούλους, η δουλεία είναι δίκαιη.

Αριστοτέλης, Πολιτικά, Α, IV, 1-3 (μετ. Β.Σ.)

Die Methode, mit der Marmorblöcke in Position manövriert wurden. Die kleinen Schlitz sind an vielen im Parthenon benutzten Blöcken zu sehen.

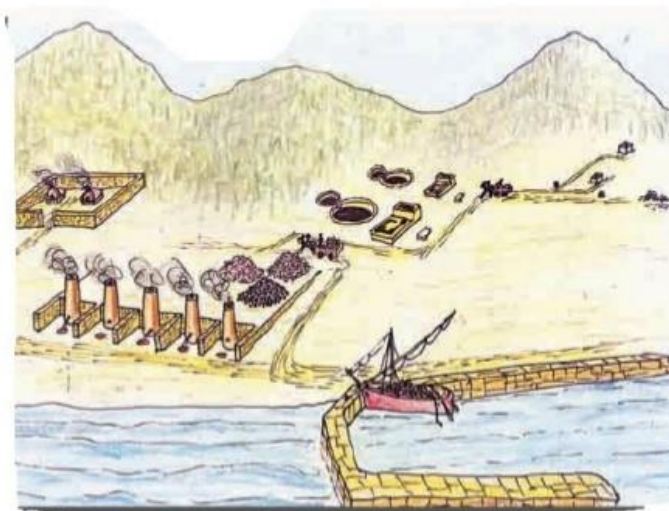

A Eine Metallklammer zum Zusammenhalten der Blöcke.

ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΑΚΗΣ ΧΡΗΣΤΟΣ ΦΙΛΟΛΟΓΟΣ
ΓΥΜΝΑΣΙΟ ΓΑΖΙΟΥ

▲ Αναπαράσταση των μεταλλουργικών εγκαταστάσεων στο Λαύριο (Αττική).
ΧΡΗΣΤΟΔΟΜΑΧΗΣ ΧΡΗΣΤΟΣ ΦΙΛΟΛΟΓΟΣ
ΓΥΜΝΑΣΙΟ ΓΑΖΙΟΥ

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΟΤΗΤΑ ΤΗΣ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΣ

Ο ΑΝΔΡΑΣ

Ο άνδρας περνάει το μεγαλύτερο μέρος της ημέρας έξω από το σπίτι:

1. Ασχολείται με την προσωπική του εργασία (εμπόριο, βιοτεχνία, αγροτικά...)
2. Το γλυκό κλίμα της Αττικής ευνοεί τον περίπατο στη φύση και την ελεύθερη περιπατητική συζήτηση.
3. Συχνάζει στα γυμναστήρια, στα δημόσια λουτρά, στα κουρεία. Εκεί συναντά τους γνωστούς του και συζητά διάφορα, από τα μικροπροβλήματα της ζωής μέχρι πολιτικά και φιλοσοφικά θέματα.
4. Η συμμετοχή στα κοινά τον θέλγει ιδιαίτερα και στις συνεδριάσεις της Εκκλησίας του Δήμου (~ 40 το χρόνο) λαμβάνει ενεργό μέρος.

Το βράδυ, στο σπίτι του, οργανώνει συμπόσια με τους φίλους του. Εκεί, μόνο με τη συμμετοχή ανδρών, άναβαν οι συζητήσεις γύρω από αγαπημένα θέματα, όπως η τέχνη και η φιλοσοφία.

Η ΚΑΤΟΙΚΙΑ:

- Η μέση αθηναϊκή οικογένεια έμενε συνήθως σε ένα απλό, μονώροφο σπίτι.
- Η λιτή επίπλωση άφηνε πολύ ελεύθερο χώρο στα δωμάτια.

Η ΓΥΝΑΙΚΑ

Ακολουθώντας τις συνήθειες της εποχής, παρέμενε στο σπίτι και σπάνια εξερχόταν μόνη, κυρίως κατά τις γυναικείες θρησκευτικές εορτές.

Η οικοδέσποινα περνούσε το μεγαλύτερο μέρος της ημέρας στο γυναικωνίτη, ένα ιδιαίτερο τμήμα του σπιτιού που προοριζόταν γι' αυτήν (δωμάτιο με αργαλειό).

Καταγινόταν με τις οικιακές εργασίες:

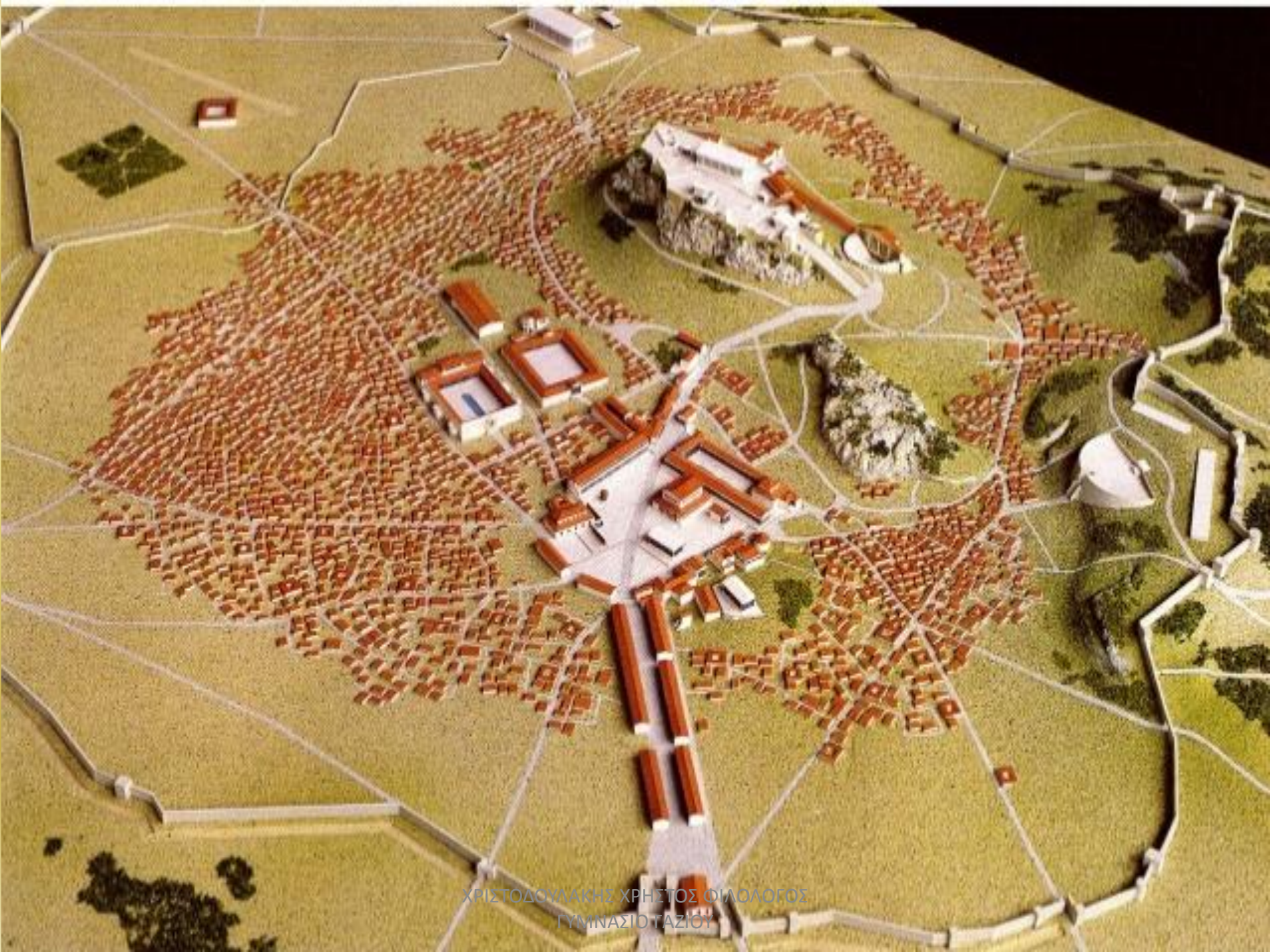
1. επέβλεπε τους δούλους – οικιακούς βοηθούς –,
2. μεριμνούσε για την ανατροφή των παιδιών.
3. ύφαινε (μάλλινα ρούχα)
4. φρόντιζε τον καλλωπισμό της,

Δε λάμβανε μέρος στη δημόσια ζωή. Το μοναδικό αξίωμα που μπορούσε να αναλάβει μια γυναίκα στην αρχαιότητα ήταν αυτό της **έρειας**.

ΤΑ ΠΑΙΔΙΑ

Η ανατροφή των παιδιών διέφερε ανάλογα με το φύλο:

1. τα κορίτσια έμεναν στο σπίτι και μάθαιναν από τη μητέρα τους το σύνολο των οικιακών εργασιών,
2. τα αγόρια από την ηλικία των επτά ετών στέλνονταν σε ιδιωτικά σχολεία, για να μορφωθούν.

ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΑΚΗΣ ΧΡΗΣΤΟΣ ΦΙΛΟΛΟΓΟΣ
ΓΥΜΝΑΣΙΟ ΤΑΞΙΟΥ

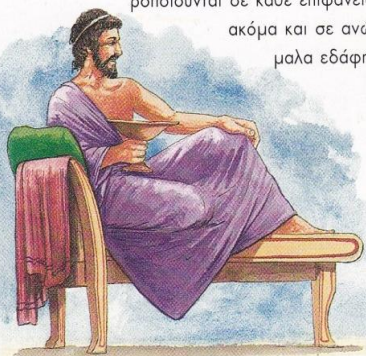
Πού θα μείνεις

Για να γνωρίσεις καλά την αρχαία Ελλάδα, μείνε ως φιλοξενούμενος σε ένα τυπικό ελληνικό σπίτι. Τα σπίτια είναι χτισμένα με πλίνθους και έχουν σκεπές από κεραμίδια. Όλα τα δωμάτια βρίσκονται στο ισόγειο, γύρω από μια υπαίθρια αυλή, το αίθριο. Εκεί ξεκουράζονται οι γυναίκες και συζητούν μεταξύ τους, τρώει η οικογένεια και παίζουν τα παιδιά.

Τα περισσότερα ελληνικά νοικοκυριά έχουν δούλους, που φυλάνε το σπίτι και κάνουν τα ψώνια. Οι δούλες ασχολούνται με το μαγείρεμα και την καθαριότητα.

Τα έπιπλα με τρία πόδια είναι πολύ συνήθη. Σταθεροποιούνται σε κάθε επιφάνεια, ακόμα και σε ανάμαλα εδάφη.

Ταξιδιωτική οδηγία

Φύλαξε καλά τα πολύτιμα πράγματά σου! Οι πλίνθοι είναι πολύ μαλακοί και οι κλέφτες τρυπώνουν εύκολα μέσα από τους τοίχους!

Τοίχωρθηκε!

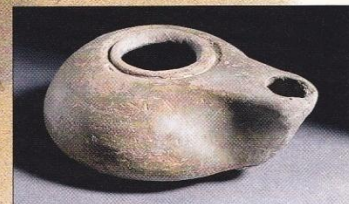

Επειδή τα δάση είναι λιγοστά στην ορεινή Ελλάδα, τα περισσότερα σπίτια έχουν ελαχίστα έπιπλα.

Πολλά σπίτια έχουν ένα μικρό βωμό στην αυλή, όπου μπορείς να αποδώσεις λατρεία στους θεούς.

Οι αρχαίοι Έλληνες χρησιμοποιούν μεγάλα αγγεία ως τουαλέτες, που οι δούλοι αδειάζουν καθημερινά.

Τη νύχτα ανάβουν πήλινα λυχνάρια. Ρίχνουν το λάδι στο κέντρο και τοποθετούν ένα φηίλι στο στόμιο.

Οι γυναίκες επιτρέπεται να αφήνουν τα σπίτια τους μόνο για ένα μικρό χρονικό διάστημα. Δεν πρέπει να ανοίγουν ούτε την εξώπορτα του σπιτιού, για να μην έρθουν πρόσωπο με πρόσωπο μ' έναν άντρα. Ενώ τα αγόρια πηγαίνουν στο σχολείο, τα κορίτσια μαθαίνουν τη διαχείριση του σπιτιού, βοηθώντας τις μητέρες τους.

Η ύπαιθρος

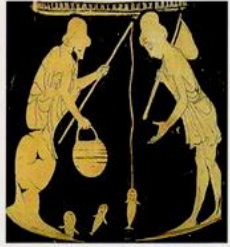
Μερικές φορές το ελαιόλαδο δίνεται ως έπαιλο στους αθλητές των Ολυμπιακών Αγώνων.

Στην Ελλάδα εισάγονται πολλά τρόφιμα. Οι Αθηναίοι προτιμούν ιδιαίτερα τα κέλια από τη Βοιωτία.

Το μαντείο των Δελφών είναι το πλουσιότερο και ισχυρότερο μαντείο στην Ελλάδα.

Πολλοί Αθηναίοι έχουν μικρά μισθωμένα Παροικτήματα στην εξοχή. Αν και το έδαφος δεν είναι πολύ γόνιμο, οι Έλληνες καλλιεργούν στο μεγαλύτερο μέρος του συκιές, αμπέλια, ελαιόδεντρα, σιτάρι και κριθάρι. Ο κτηματίας και οι δούλοι κάνουν όλες τις δουλειές με τα χέρια.

Το φάρμα είναι πολύ σημαντικό στην Ελλάδα. Στη θάλασσα χρησιμοποιούνται τα δίχτυα για τράτες, ενώ στα ποτάμια και στις λίμνες, καλάμια φάρματος.

Ταξιδιωτική οδηγία

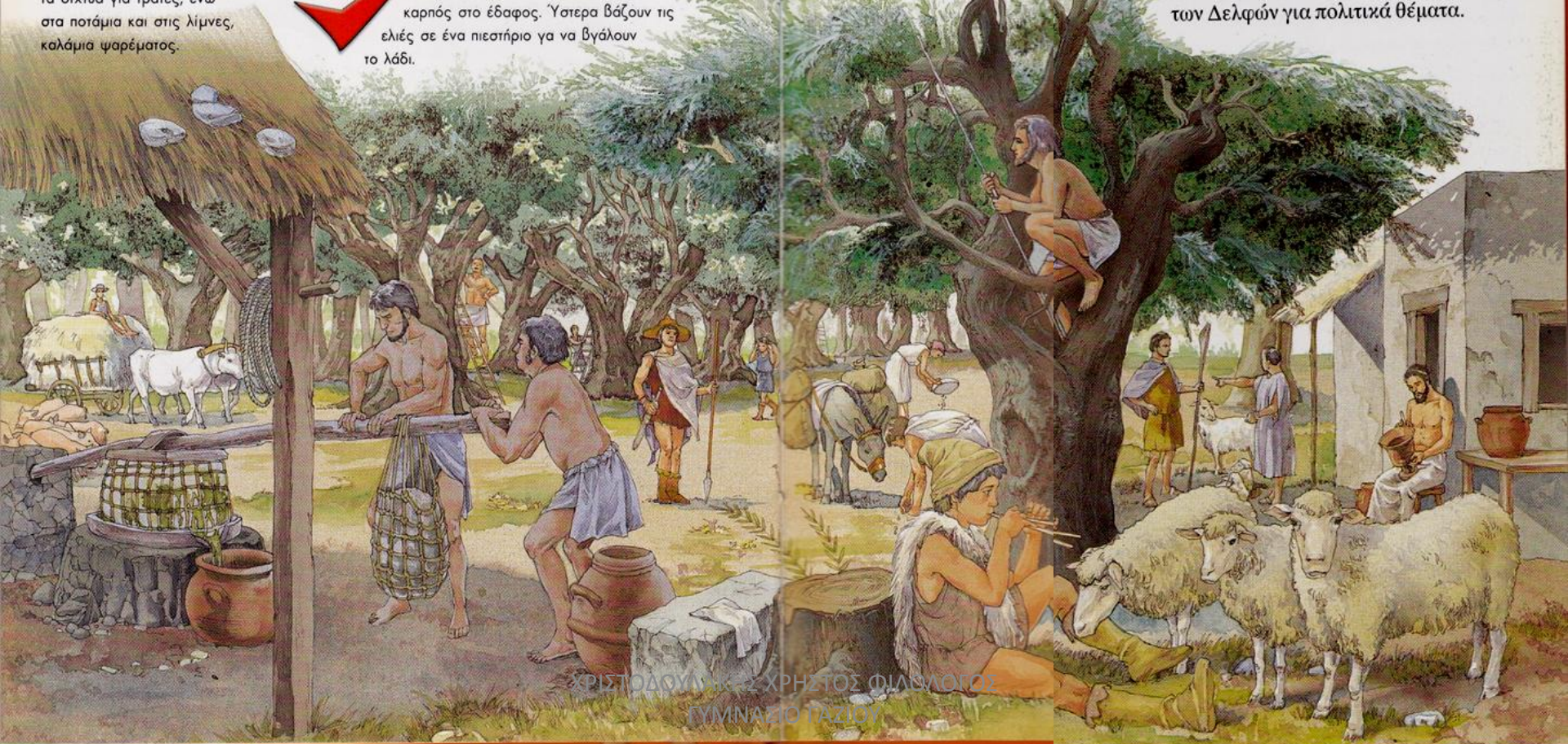

Αντί να μαζεύουν τις ελιές μία μία από το δέντρο, οι αγρότες κτυπούν τα κλαδιά με ένα ραβδί για να πέσει ο ώριμος καρπός στο έδαφος. Ύστερα βάζουν τις ελιές σε ένα πιεστήριο για να βγάλουν το λάδι.

Η ιέρεια στους Δελφούς μιλά στους θεούς όταν βρίσκεται σε έκσταση. Οι θεοί επικοινωνούν μαζί της με χρησμούς που ερμηνεύονται από τους ιερείς.

Φρόντισε να επισκεφτείς το ναό στους Δελφούς, όταν περιηγηθείς την περιοχή. Στο ναό, που είναι αφιερωμένος στον Απόλλωνα, μπορείς έναντι ενός χρηματικού ποσού να συμβουλευτείς το μαντείο (μια ιέρεια που θα μιλήσει στους θεούς εκ μέρους σου) για να δεις τι σου επιφυλάσσει το μέλλον. Οι πόλεις-κράτη συμβουλευόταν συχνά το μαντείο των Δελφών για πολιτικά θέματα.

ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΑΚΗΣ ΧΡΗΣΤΟΣ ΦΙΛΟΛΟΓΟΣ
ΓΥΜΝΑΣΙΟ ΓΑΖΙΟΥ

ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΑΚΗΣ ΧΡΗΣΤΟΣ ΦΙΛΟΛΟΓΟΣ
ΓΥΜΝΑΣΙΟ ΓΑΖΙΟΥ

ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΑΚΗΣ ΧΡΗΣΤΟΣ ΦΙΛΟΛΟΓΟΣ
ΓΥΜΝΑΣΙΟ ΓΑΖΙΟΥ

ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΑΚΗΣ ΧΡΗΣΤΟΣ ΦΙΛΟΛΟΓΟΣ
ΓΥΜΝΑΣΙΟ ΓΑΖΙΟΥ

http://www.tmth.edu.gr/aet/3d_reconstructions/p571.html

<http://documentarygr.blogspot.gr/2012/08/arxaia-elliniki-oikia-ntokimanter.html>

➤ Ποιος είναι ο ρόλος του άντρα στην Αρχαία Αθήνα;

ε. Ο άντρας

Περνούσε το μεγαλύτερο μέρος της ημέρας έξω από το σπίτι.

Στον ελεύθερο χρόνο του σύχναζε στα γυμναστήρια, στα δημόσια λουτρά, στα κουρεία, όπου συζητούσε για διάφορα θέματα.

Λάμβανε μέρος στις συνεδριάσεις της Εκκλησίας του Δήμου.

Οργάνωνε συμπόσια στο σπίτι αποκλειστικά με άντρες φίλους, όπου συνήθως γίνονταν συζητήσεις για θέματα τέχνης και φιλοσοφίας.

Φαγητά και ποτά

Η διατροφή περιλαμβάνει τα πιο βασικά είδη τροφίμων και τα γεύματα είναι πρόχειρα, εκτός κι αν τρως με αριστοκράτες. Το κρέας είναι πολύ ακριβό κι οι φτωχοί το γεύονται μόνο στις γιορτές.

Ταξιδιωτική οδηγία

Στα συμπόσια προσλαμβάνονται επαγγελματίες μάγειροι. Οι προσκλήσεις -αγαλαμτίδια με ανθρωπούς σε συμπόσιο ή γιορτή- στέλνονται με τους δούλους.

Οι Έλληνες γευματίζουν έξω από το σπίτι την ημέρα και δειπνούν με τη δύση του ήλιου.

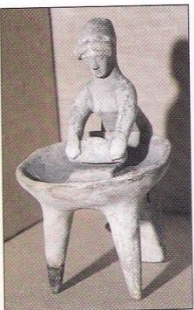
Στις θρησκευτικές γιορτές θυσιάζουν ζώα και προσφέρουν τρόφιμα και κρασί.

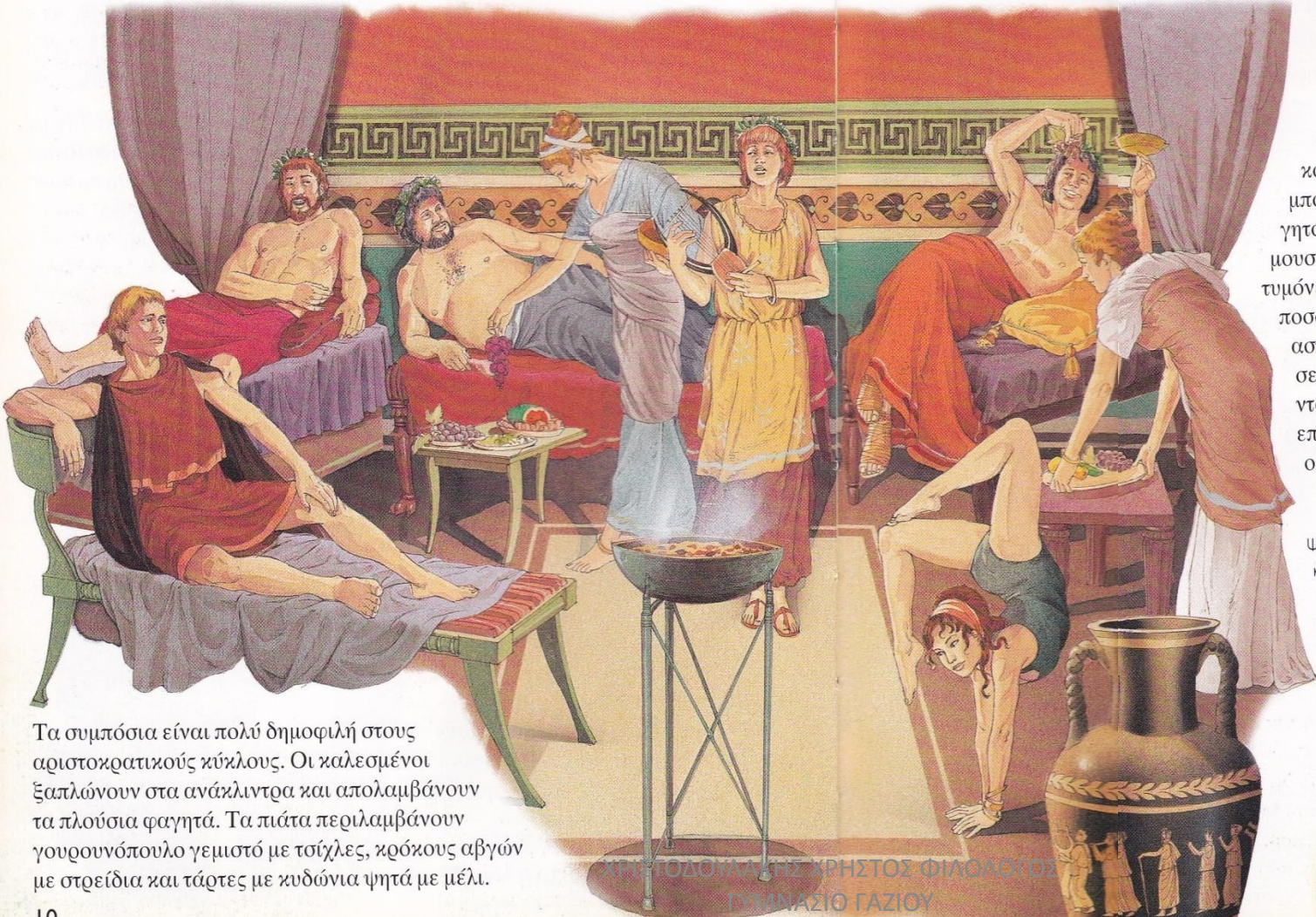
Οι χαρικοί κατακίσιο γάλα ή νερό. Το κρασί πολλές φορές νερώνεται.

Το κρασί σερβίρεται σε ένα πλατύ, ρηχό κύπελλο, τον κύλικα. Τα παιχνίδια με το ποτό είναι δημοφιλή στα συμπόσια.

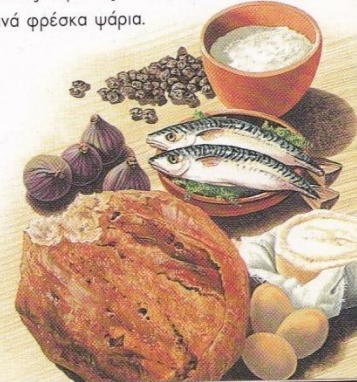

Οι γυναίκες ετοιμάζουν όλα τα φαγητά. Μαγειρεύουν με ξυλοκάρβουνα και χρησιμοποιούν μπρούτζινα ή πήλινα μαγειρικά σκεύη.

Οι δούλοι στο συμπόσιο θα σου κόψουν το ψωμί και καμιά φορά μπορεί να σε ταΐσουν. Μετά το φαγητό, ακροβάτες, χορεύτριες και μουσικοί διασκεδάζουν τους συνδαιτυμόνες, που καταναλώνουν μεγάλες ποσότητες κρασιού, λένε ιστορίες και αστεία ή κάνουν πολιτικές συζητήσεις. Οι γυναίκες δεν προσκαλούνται στα συμπόσια. Οι μόνες που επιτρέπεται να παρίστανται είναι οι δούλες και οι διασκεδάστριες.

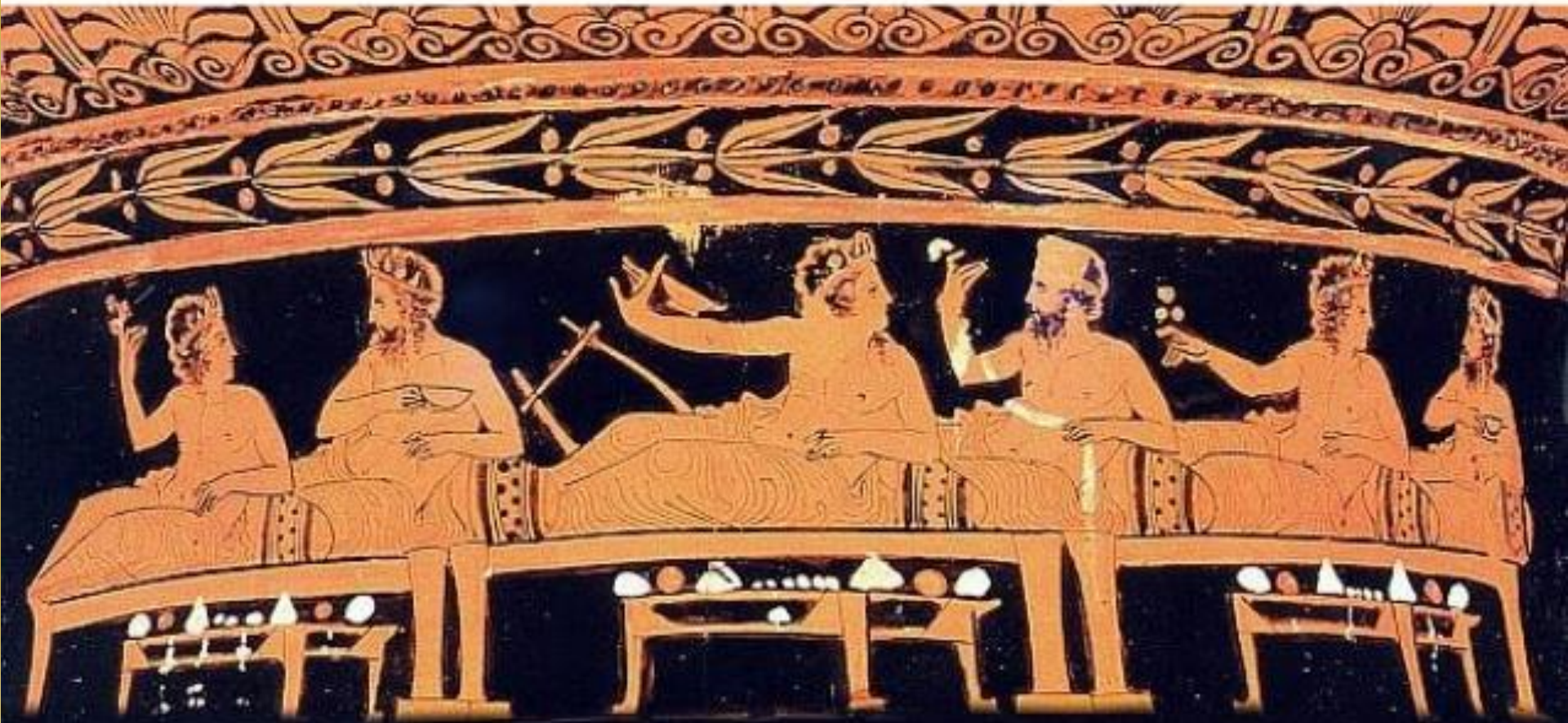
Ψωμί, κυλός, ελιές, σύκα και τυρί από κατακίσιο γάλα είναι οι πιο συνθιασμένες τροφές. Στις παράλιες πόλεις βρίσκεις επίσης φτηνά φρέσκα ψάρια.

Τα συμπόσια είναι πολύ δημοφιλή στους αριστοκρατικούς κύκλους. Οι καλεσμένοι ξαπλώνουν στα ανάκλιτρα και απολαμβάνουν τα πλούσια φαγητά. Τα πιάτα περιλαμβάνουν γουρουνόπουλο γεμιστό με σίχλες, κρόκους αβγών με στρείδια και τάρτες με κυδώνια ψητά με μέλι.

ΧΡΗΣΤΟΣ ΦΙΛΑΡΧΟΣ
ΓΥΜΝΑΣΙΟ ΓΑΖΙΟΥ

➤ Αρχαιοελληνικό συμπόσιο

ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΑΚΗΣ ΧΡΗΣΤΟΣ ΦΙΛΟΛΟΓΟΣ
ΓΥΜΝΑΣΙΟ ΓΑΖΙΟΥ

► **Σκηνή από συμπόσιο**
(Ρώμη, Μουσείο Βατικανού).
Τι απεικονίζει;

➤ Ποιος ήταν ο ρόλος της γυναίκας στην Αρχαία Αθήνα:

δ. ο ρόλος της γυναίκας

Το μοναδικό αξίωμα που μπορούσε να αναλάβει ήταν της ιέρειας.

Δε λάμβανε μέρος στη δημόσια ζωή.

Ανατροφή των παιδιών.

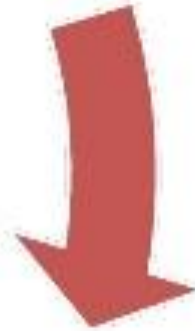
Παρέμεινε στο σπίτι
και σπάνια έβγαινε έξω
μόνη, κυρίως κατά τις
θρησκευτικές εορτές.

Ασχολίες:

Ύφανση

**Οικιακές
εργασίες**

**Επίβλεψη
δούλων**

Καλλωπισμός

Ο ΡΟΛΟΣ ΤΗΣ ΓΥΝΑΙΚΑΣ

Από τη στιγμή που οι προμήθειες μπουν στο σπίτι, πρέπει κάποιος να τις διατηρήσει και να κάνει τις απαραίτητες εργασίες: μέσα στο σπίτι θα μεγαλώσουν τα νεογέννητα, στο σπίτι πρέπει να παραχθεί το αλεύρι που δίνουν τα δημητριακά. Το ίδιο ισχύει και για την κατασκευή των ενδυμάτων από το μαλλί. Επειδή μάλιστα όλες οι εργασίες χρειάζονται φροντίδα, και αυτές που γίνονται μέσα στο σπίτι και αυτές που γίνονται έξω, νομίζω ότι ο Θεός ανέθεσε στη φύση της γυναίκας τις εργασίες και τις φροντίδες μέσα στο σπίτι και στον άνδρα τις εξωτερικές.

Ξενοφών, Οικονομικός, VII, 21-23 (μετ. Α. Παπαγεωργίου)

◀ Σκηνή στο γυναικωνίτη.
Ερυθρόμορφη πυξίδα. Παρίσι,
Μουσείο Λούβρου. Ο γυναικωνίτης
είναι το βασίλειο της γυναίκας. Με τι
ασχολείται η κύρια μορφή της
εικόνας;

► Αναπαράσταση
αθηναϊκού σπιτιού: τα
Περισσότερα σπίτια ήταν
διώροφα και είχαν
εσωτερική αυλή, όπου
υπήρχε ένας βωμός.

➤ Ποιος χώρος του σπιτιού είναι αποκλειστικά για το γυναικείο φύλο;

Φωτογραφία: Λογισμικό: Δημόσιος κι ιδιωτικός βίος

ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΑΚΗΣ ΧΡΗΣΤΟΣ ΦΙΛΟΛΟΓΟΣ
ΓΥΜΝΑΣΙΟ ΓΑΖΙΟΥ

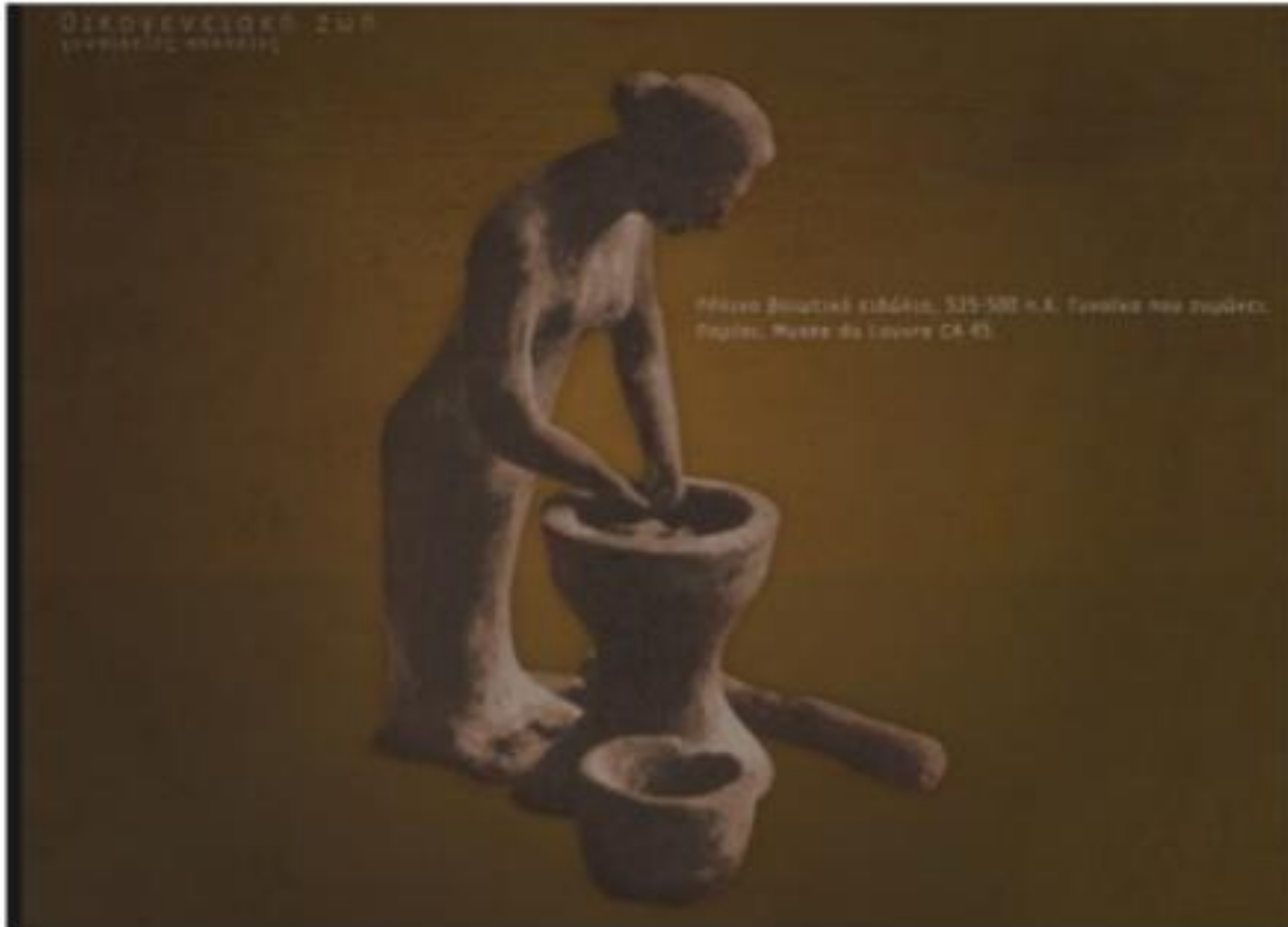

➤ Τι νομίζετε πως κάνει η συγκεκριμένη γυναίκα;

➤ **Μα τι κάνει αυτή η Αθηναία;**
Φωτογραφία: Λογισμικό: Δημόσιος κι ιδιωτικός βίος

➤ **Μα τι κάνει αυτή η Αθηναία;**
Φωτογραφία: Λογισμικό: Δημόσιος κι ιδιωτικός βίος

➤ **Μα τι κάνει αυτή η Αθηναία;**
Φωτογραφία: Λογισμικό: Δημόσιος κι ιδιωτικός βίος

➤ **Μα τι κάνουν αυτές οι Αθηναίες;**
Φωτογραφία: Λογισμικό: Δημόσιος κι ιδιωτικός βίος

◀ Johnson M., "Ancient Greek
Dress", USA 1964

Δένει τα παπούτσια

[http://www.nocsis.edu.gr/act/photographs/
p59.html?start=108](http://www.nocsis.edu.gr/act/photographs/p59.html?start=108)

➤ Ποια είναι η θέση των παιδιών στην Αρχαία Αθήνα;

στ. Τα παιδιά

Τα κορίτσια
διδάσκονταν στο σπίτι
τις οικιακές εργασίες
από τη μητέρα τους.

Τα αγόρια από τα επτά
τους χρόνια στέλνονταν
σε **ιδιωτικά σχολεία** για
να μορφωθούν.

□ Προπονούμενοι αθλητές υπό το βλέμμα του παιδοτρίβη

ΤΡΟΦΗ ΚΑΙ ΕΝΔΥΣΗ

Η τροφή της αθηναϊκής οικογένειας

•ήταν λιτή (ελαφριά,
μεσογειακή, όχι ιδιαίτερα
λιπαρή).

Την αποτελούσαν:

1. δημητριακά
2. λαχανικά
3. όσπρια
4. παστά ψάρια
5. ελιές
6. τυροκομικά – γάλα
7. ξηροί καρποί
8. φρούτα
9. σπάνια κρέας

Η ενδυμασία των Αθηναίων

❖ήταν κομψή, αλλά όχι
ιδιαίτερα πολυτελής.

❖Το βασικό ένδυμα ήταν ο
χιτώνας, ο οποίος, ανάλογα με
τις διαθέσεις του ατόμου, με το
δέσιμο στη μέση με μία ζώνη,
δημιουργούσε πολλές ή λίγες
πτυχώσεις.

❖Το **ιμάτιο**, είδος πανωφο-
ρίου, κατασκευασμένο από
ζεστό, μάλλινο ύφασμα, τυλιγό-
ταν πάνω από το χιτώνα με
ποικίλους τρόπους.

❖Τα **σανδάλια**, στα πόδια,
συμπλήρωναν την αμφίεση.

❖Οι πλούσιες Αθηναίες αγα-
πούσαν πολύ και τα **κοσμήμα-
τα**, τα οποία αποτελούσαν ανα-
πόσπαστο τμήμα της αμφίεσής

➤ Τι γνωρίζετε για την τροφή και την ενδυμασία στην Αρχαία Αθήνα;

ζ. Τροφή - Ενδυμασία

☐ Η τροφή ήταν **λιτή**. Περιλάμβανε:

λαχανικά,

ελιές,

ψάρια

και σπάνια κρέας.

► Σκηνή συλλογής καρπών ελιάς από νεαρούς άνδρες. Απικός μελανόμορφος αμφορέας, περ. 520 π.Χ., Βρετανικό Μουσείο

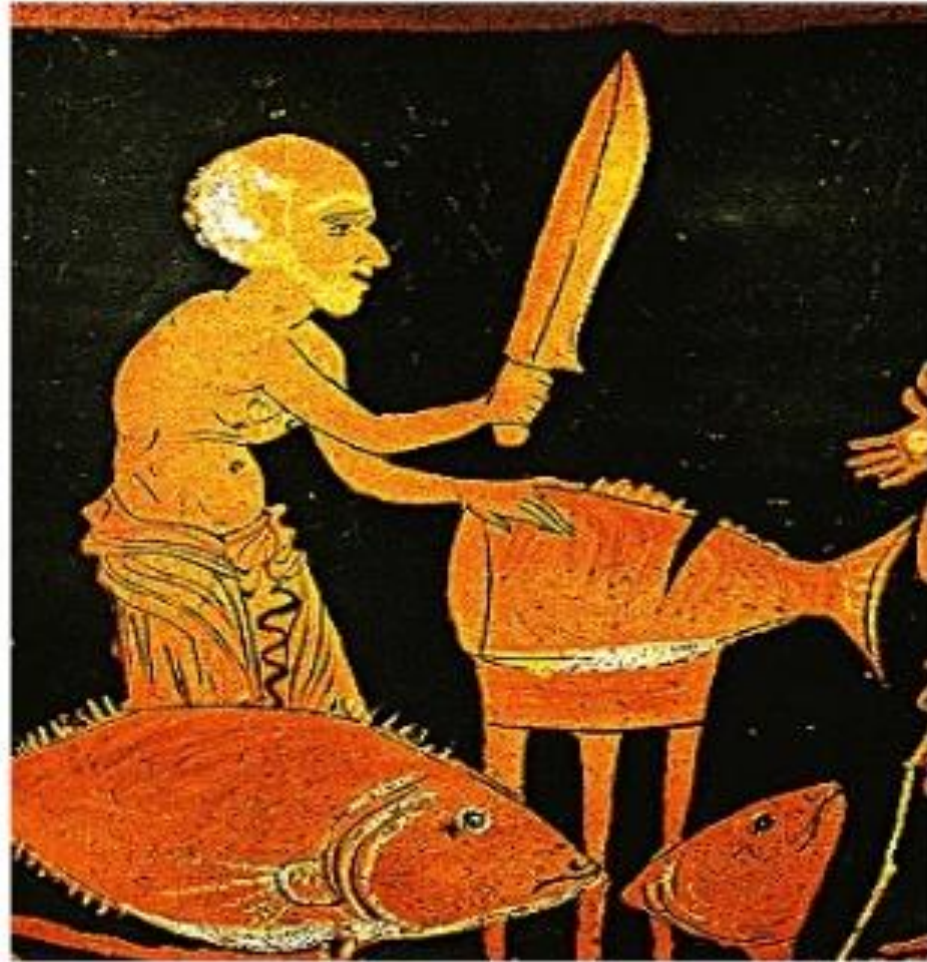
<http://el.wikipedia.org/wiki/%>

ΧΡΗΣΤΟΔΟΥΛΑΚΗΣ ΧΡΗΣΤΟΣ ΦΙΛΟΛΟΓΟΣ
ΓΥΜΝΑΣΙΟ ΓΑΖΙΟΥ

□ Ιχθυοπώλης:
«Εδώ τα φρέσκα ψάρια»

Ενδύματα:

Η ενδυμασία ήταν κομψή και απλή:

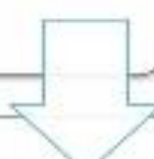
Χιτώνας (βασικό ένδυμα).

Ιμάτιο (πανωφόρι)

Σανδάλια

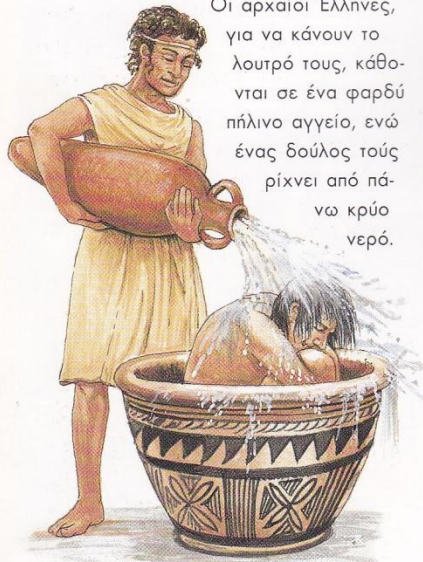
Κοσμήματα (οι πλούσιες Αθηναίες τα θεωρούσαν τμήμα της αμφίεσής τους).

Τι θα φορέσεις

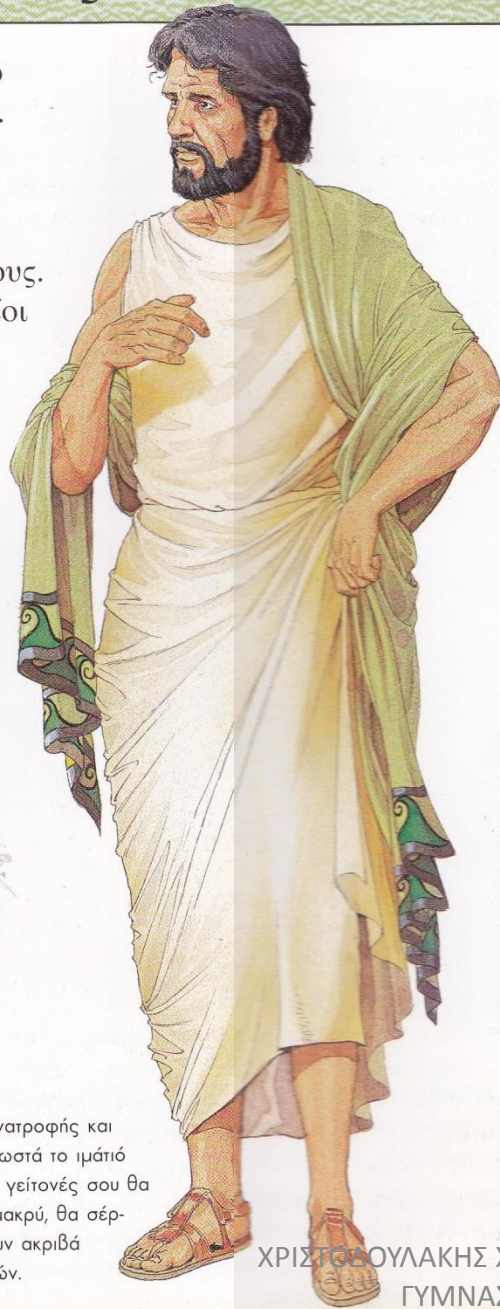
Για να μοιάζεις με Αθηναίο φόρεσε έναν απλό χιτώνα. Φτιαγμένος από λινό ή μαλλί, ο χιτώνας είναι ένα κομμάτι υφάσματος που στερεώνεται ή ράβεται πάνω από τους ώμους. Πάνω από το χιτώνα οι αρχαίοι Έλληνες φορούν έναν ανθεκτικό μάλλινο μανδύα, το ιμάτιο.

Οι αρχαίοι Έλληνες, για να κάνουν το λουτρό τους, κάθονται σε ένα φαρδύ πήλινο αγγείο, ενώ ένας δούλος τούς ρίχνει από πάνω κρύο νερό.

Ταξιδιωτική οδηγία

Είναι δείγμα καλής ανατροφής και κομψότητας να φοράς σωστά το ιμάτιό σου. Αν είναι πολύ κοντό, οι γείτονές σου θα σε περιγελούν – αν είναι πολύ μακρύ, θα σέρνεται στη λάσπη. Τα ιμάτια κοστίζουν ακριβά και γίνονται συχνά στόχος των κλεφτών.

Μπορείς να αγοράσεις ρούχα στην αγορά, αλλά είναι πανάκριβα!

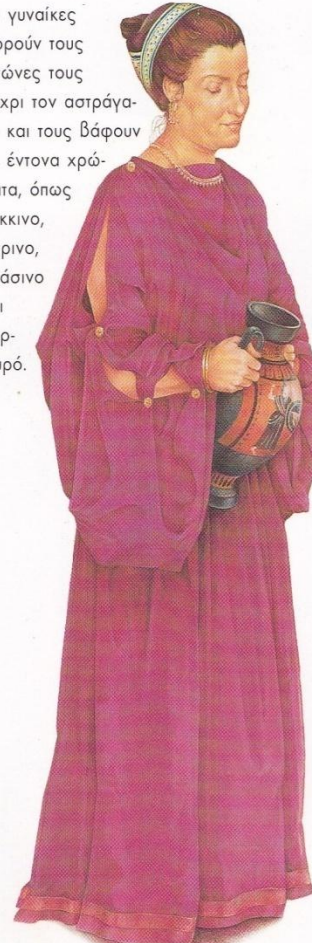

Πρόσεξε τις κοπέλες που φορούν ψηλατόκουνα πέδιλα για να φαίνονται πιο ψηλές.

Οι Έλληνες δε φορούν εσώρουχα. Αν κρυώνεις, βάλε άλλον ένα χιτώνα.

Οι γυναίκες φορούν τους χιτώνες τους μέχρι τον αστράγαλο και τους βάφουν με έντονα χρώματα, όπως κόκκινο, κίτρινο, πράσινο και πορφυρό.

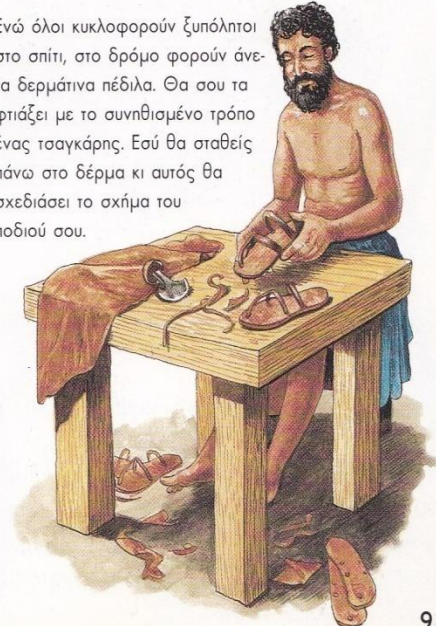

Οι γυναίκες σπάνια επιτρέπεται να βγαίνουν από το σπίτι. Όταν γίνεται αυτό, φορούν τα καλύτερα κοσμήματά τους. Από τους πραγματευτές προμηθεύονται φουρκέτες, δαχτυλίδια και σκουλαρίκια.

Επισκέψου ένα κουρείο στην Αθήνα. Είναι ένα πολυσύχναστο μέρος, όπου μπορείς να κάνεις γνωριμίες, να μάθεις νέα και να συζητήσεις. Οι Έλληνες έχουν συνήθως κοντά μαλλιά ή γενειάδα. Οι γυναίκες μαζεύουν ψηλά τα μακριά μαλλιά τους με φροντισμένα χτενίσματα. Τα ξανθά μαλλιά αρέσουν πολύ και πολλές γυναίκες προσπαθούν να ανοίξουν το χρώμα τους.

Ενώ όλοι κυκλοφορούν ξυπόλοιοι στο σπίτι, στο δρόμο φορούν άνετα δερμάτινα πέδιλα. Θα σου τα φτιάξει με το συνηθισμένο τρόπο ένας τσαγκάρης. Εσύ θα σταθείς πάνω στο δέρμα κι αυτός θα σχεδιάσει το σχήμα του ποδιού σου.

Το γλομό δέρμα στις γυναίκες είναι πολύ της μόδας. Οι φτωχές που έχουν πανάδες από τη δουλειά στην ύπαιθρο βάφουν το πρόσωπό τους με στουπέτσι για να φαίνονται πιο άσπρες. Προσοχή! Ο μόλυβδος προκαλεί εσάνθημα... το θάνατο, αν χρησιμοποιήσεις μεγάλη ποσότητα.

Ανδρική ένδυση: Μακρύς χιτώνας

Φωτογραφία: Λογισμικό - Δημόσιος κι ιδιωτικός βίος

Ανδρική ένδυση: **Ιμάτιο**

Φωτογραφία: Λογισμικό - Δημόσιος κι ιδιωτικός βίος

ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΑΚΗΣ ΧΡΗΣΤΟΣ ΦΙΛΟΛΟΓΟΣ
ΓΥΜΝΑΣΙΟ ΓΑΖΙΟΥ

Ανδρική ένδυση: Αγρότες - εργάτες

Φωτογραφία: Λογισμικό - Δημόσιος κι ιδιωτικός βίος

➤ Μα τι φοράει αυτή η Αθηναία;
Φωτογραφία: Λογισμικό: Δημόσιος κι ιδιωτικός βίος

Γυναικεία ένδυση: Φωτογραφία: Λογισμικό - Δημόσιος κι ιδιωτικός βίος

